

часто виступав із промовами патріотичного і релігійно-морального змісту в Рос. зібранні, на зборах у обер-прокурора Св. Синоду (П. Извольського), у світських салонах тощо.

Помер на 51-му році життя від онкологічного захворювання шлунка і стравоходу. Похований у огорожі Глухівської Вознесенської цвинтарної церкви під стіною бічного вітара в ім'я Св. Феодосія Чернігівського.

Р. є автором статей і дописів на теми церковно-шкільного життя Черніг. єпархії (опубліковані у ж-лі «Черниговские епархиальные известия»), а також збірника, присвяченого актуальним церковно-сусп. проблемам Росії поч. ХХ ст.

Осн. тв.: Просветительная деятельность Свв. Кирилла и Мефодия // Прибавление к Черниговским ЕИ. – 1885. – № 11. – С. 393–400; Основы церковного самосознания. – СПб., 1908. – [4], 280, III с.

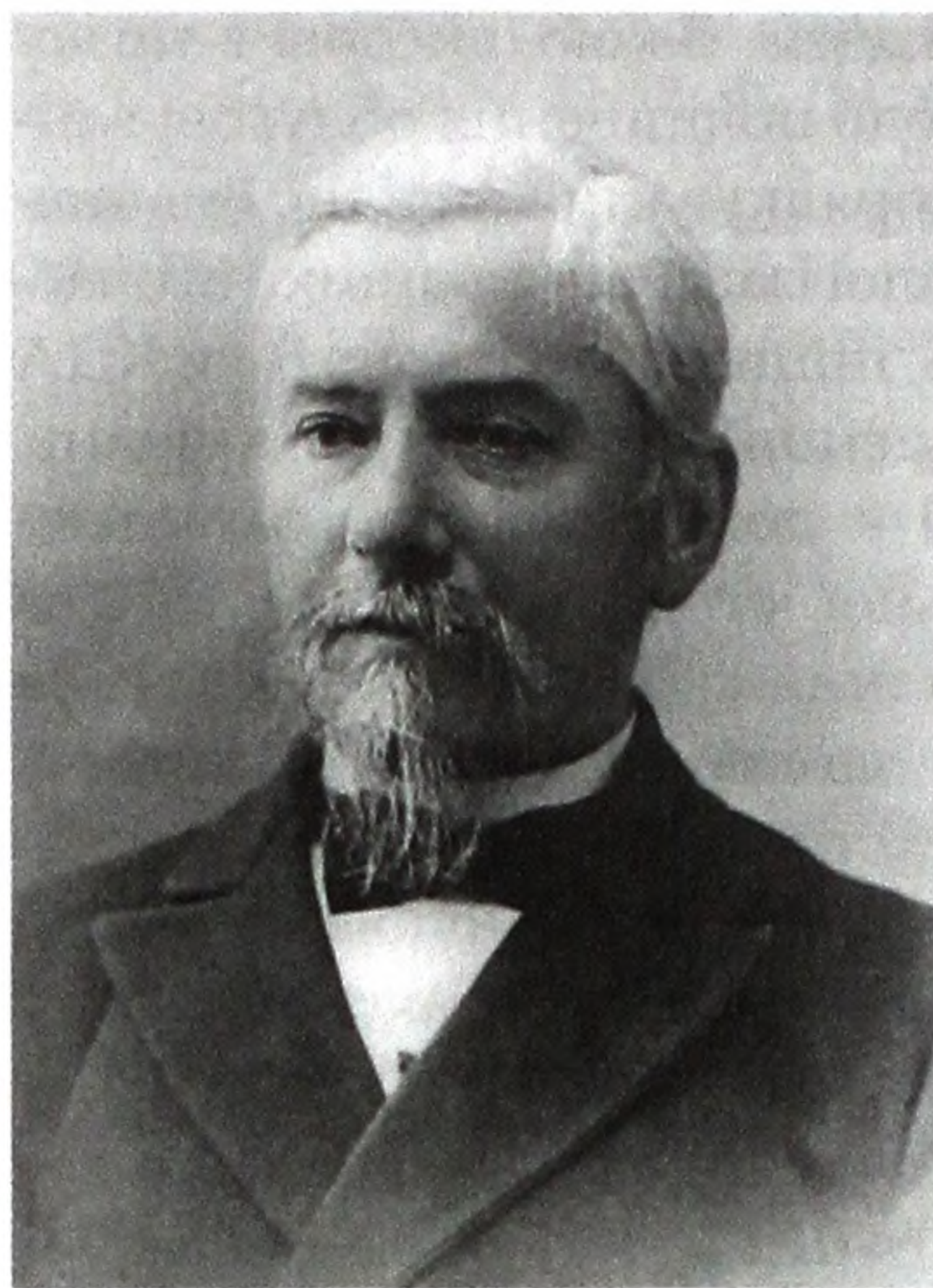
Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 304. – Дис. 914; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 3. – Спр. 1390, 1641; РГИА. – Ф. 1278. – Оп. 9. – Спр. 678.

Опубл. дж.: 50-летие священнослужения протоиерея о. Николая Степановича Рознатовского // Черниговские ЕИ. – 1907. – № 19. – С. 672–678; № 20. – С. 704–716; Извлечение из протоколов Совета Киевской духовной академии за 1882–1883 учебный год. – К., 1883. – С. 276–278; [Те саме] за 1885–1886 учебный год. – К., 1886. – С. 95–96; Высочайшие награды // Приб-ЦВед. – 1906. – № 18. – С. 262; *Атаназевич И., свящ.* На смерть члена Государственной Думы (от Киевской губернии) протоиерея Константина Николаевича Рознатовского // КЕВ. – 1908. – № 37. – Ч. неофиц. – С. 1000–1007; *Лебедев И. Н.* Протоиерей Константин Николаевич Рознатовский. Некролог. – Чернигов, 1908. – 13 с.; 3-й созыв Государственной Думы. Портреты, биографии, автографы / изд. Н. Н. Ольшанского. – СПб., 1910. – Табл. 53.

Літ.: *Авдасев В.* Трудовое братство Н. Неплюева, его история и наследие. – Сумы, 2003. – С. 28; *Иванов А. А.* «Ревностный пастырь и горячий патриот». Протоиерей Константин Николаевич Рознатовский (1858–1908) // Воинство святого Георгия: Жизнеописание русских монархистов начала ХХ века / сост. и ред. А. Д. Степанов, А. А. Иванов. – СПб., 2006. – С. 707–715; Государственная Дума Российской империи: 1906–1917 / Б. Ю. Иванов, А. А. Комзолова, И. С. Ряховская. – М., 2008. – С. 530.

С. Л. Кузьміна

РОЗОВ Олексій Васильович [рос. Розов Алексей Васильевич] (14[26].03.1843–14.05.1919), випускник і викладач КДА –

Олексій
Розов

історик, громадський діяч. Батько видатного мовознавця, історика укр. мови Володимира Олексійовича Розова (1876–1940).

Нар. у с. Панфілово Рибінського пов. (нині – р-ну) Ярославської губ. (нині – обл. РФ) у сім'ї священника. Після закінчення Ярославської ДС (1856–61) навчався у КДА (1861–65), де здобув ступ. магістра богослов'я і словесних наук (ухвалу академ. Конференції від 14.07.1865 затверджено Св. Синодом 13.01.1867). Рукопис випускного твору Р. «О распространении католичества в Юго-Западной России» зберігається у ІР НБУВ.

Указом Св. Синоду від 09.10.1865 був призначений вчителем словесності Черніг. ДС, де згодом викладав також нім. мову (з 24.01.1869), обіймав посади помічника інспектора (з 31.01.1866), інспектора (з 24.01.1869), бібліотекаря (з 04.02.1869), був членом Пед. (12.08.1867) і Розпорядчих (05.09.1867) зборів. Безоплатно викладав рос. цивільну історію у Черніг. єпархіальному жін. уч-щі (01.10.1867–01.10.1869). Виконував обов'язки 2-го редактора ж-лу «Черниговские епархиальные известия» (з 25.01.1869).

09.09.1869 був обраний бібліотекарем КДА (затверджений на цій посаді Св. Синодом 28.11.1869). Звільнившись із усіх посад у Чернігові (15.11.1869), переїхав до Києва.

Опікуючись академ. б-кою, висловив низку пропозицій щодо поліпшення обслуговування читачів і впорядкування фондів. Вивчивши досвід каталогізації найкращих тогочасних книгарень, ініціював нову для б-ки КДА систему розміщення книг за галузями знань.

З 14.11.1870 – доцент каф-ри загальної давньої цивільної історії КДА. 14.06.1872 за власним проханням був переведений на каф-ру нової загальної цивільної історії. З 09.11.1872 – екстраорд. професор цієї каф-ри (затверджений Св. Синодом у званні 25.02.1873). Тимчасово читав також загальну давню цивільну історію (04.09.1884–15.06.1885, 06.09.1885–16.06.1886, 01.10.1886–16.06.1887, 01.09–01.12.1887, 01.02–16.06.1889, 01.09.1890–15.06.1891). Мав значний авторитет як викладач. За згадкою випускника і професора КДА В. П. Рибінського, лекції Р. особливо подобалися студентам «своим филозофским характером, своими обобщениями и своими характеристиками».

Рішенням Ради КДА від 30.11.1890 здобув ступ. д-ра церк. історії (затверджений Св. Синодом 05.03.1891) за працю «Христианская Нубия. Ч. I. Источники для христианства в Нубии. Историко-критическое и церковно-археологическое исследование», видану окремим томом у Києві в 1890 (офіц. рецензенти – проф. М. Г. Ковальницький (див. *Димитрій (Ковальницький)*) та проф. І. Г. Малишевський). За цю ж працю у квітні 1892 був відзначений синодальною Макаріївською премією. З 29.03.1891 – орд. професор, із 12.01.1896 – заслужений орд. професор КДА. Дотримуючись ліберальних поглядів, тяжів до «прогресивного кола» викладацької корпорації.

Брав активну участь у громадському житті Києва і міськ. самоврядуванні. Був членом Київ. міськ. управи (25.10.1894–1906) та заступником міськ. голови (25.11.1894–1898). На цих посадах заслужив репутацію «знающего дело и безупречно честного человека». Працював у Київ. відділенні Слов'ян. благодійного тов-ва (дійсний член)

і громадському ком-ті Київ. рос. публічної б-ки (1896–1909). Брав участь у діяльності Істор. тов-ва Нестора Літописця при Ун-ті Св. Володимира (дійсний член із 27.12.1872) та Церк.-археол. тов-ва при КДА (дійсний член і скарбник із 1873). Був одним із делегатів III Археол. з'їзду в Києві (серпень 1874).

Мав численні відзнаки за пед. і адм. заслуги, у т. ч. ордени Св. Станіслава 3-го (20.05.1876) і 2-го (07.06.1885) ступ., Св. Анни 3-го (20.05.1880) і 2-го (16.06.1889) ступ., Св. Володимира 4-го (15.05.1893) і 3-го (14.05.1896) ступ.

У шлюбі з Марією Миколаївною Добрянською, письменницею (псевдонім: Доброво), автором відомих свого часу збірок оповідань «Из малорусского быта» (К., 1889) та «Из мира чудес и призраков» (К., 1889), виховав п'ятьох дітей.

29.01.1909 вийшов у відставку за власним бажанням. Залишився у КДА в статусі понадштатного професора з правом участі в засіданнях академ. Ради. 02.02.1909 обраний почесним членом КДА. 09.10.1915 академ. корпорація відзначила 50-річчя пед. діяльності Р. та його однокурсника проф. М. І. Петрова.

На схилку років майже втратив зір. Помер у Києві від пневмонії на 77-му році життя. Похований на Лук'янівському кладовищі.

Попри невелику кількість друкованих праць, за значущістю свого творчого доробку Р. належить до кола видатних вчених КДА. Відомий як автор низки праць із церк. історії, історії літ-ри, філософії історії, опублікованих у ж-лах «Труды Киевской духовной академии», «Черниговские епархиальные известия», «Киевские епархиальные ведомости», «Беседа» та ін., у яких виявив себе вдумливим, оригінальним дослідником і авторитетним фахівцем. На підставі систематичного аналізу широкого кола письмових, археол. і епіграфічних джерел у докторській монографії здійснив цілісну реконструкцію історії християнства у дав-

ній Нубії (істор. обл. у долині Нілу), висвітлив її гол. моменти і типові риси. Історіографічна значущість цієї праці, високо оціненої фахівцями (у т. ч. одним із засновників рос. єгиптології Б. О. Тураєвим), полягає не лише в аналізі та компетентній оцінці відомих істор. джерел, дотичних до предмета, а й у залученні до наук. обігу цілої низки малодосліджених текстів, що містять згадки про давню Нубію.

Вагомим внеском у вивчення історії православ'я та унії в Речі Посполитій є статті Р., присвячені аналізу польс. законодавчих актів та епістолярію XVI–XVII ст.

У нарисі «Мироздание и история человечества» (1873) торкнувся питання істор. прогресу людства та його залежності від природи. Грунтуючись на новітніх даних природознавців, антропологів, етнографів, археологів, психологів (Ж.-Л.-А. Катрфаж, Е. Б. Тайлор, Г. Шафгаузен, Е. Дюпон, В. Вундт та ін.), намагався довести, що рушієм історії людства є іманентні людині схильність до релігійності, здатність до докорінного перетворення органічного світу й особливе, не властиве тваринному началу, тяжіння до блага, любові, краси, пізнання істини. Пояснював відмінності у культ. розвитку племен, країн і цивілізацій різною мірою здатності людських спільнот до самоорганізації, збереження і трансляції набутого досвіду.

Осн. тв.: Исторический обзор сеймовых конституций и королевских декретов (бывшей) польской Речи Посполитой касательно диссидентов // ТКДА. – 1867. – № 5. – С. 170–216; № 12. – С. 389–462; Проекты уничтожения русской веры (православия) в Польше // Черниговские ЕИ. – 1868. – Ч. неофиц. – № 23. – С. 1014–1032; № 24. – С. 1053–1079; 1869. – № 6. – С. 217–239; Три проекта окатоличения западнорусского народа в бывшей польской Речи Посполитой // КЕВ. – 1871. – № 11. – С. 326–329; О происхождении русских былин (по поводу статьи г. Стасова «Происхождение русских былин» и «Критика моих критиков») // ТКДА. – 1871. – № 3. – С. 483–553; № 4. – С. 3–67; № 6. – С. 433–479; № 7. – С. 3–70; Мироздание и история человечества // Там само. – 1873. – № 7. – С. 9–100; Христианская Нубия. Ч. I. Источники для христианства в Нубии. Историко-критическое и церковно-археологическое исследование. – К., 1890. – [2], II, 728, 17 с.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. XIII. – №№ 3847, 3848; Ф. 33. – № 973; Ф. 175. – № 59/13; Ф. 194. – № 100; Ф. 304. – Дис. 423; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 5364, 7961, 10954; Оп. 3. – Спр. 710, 950, 1027, 1143, 2016, 2072, 2193, 2263, 3243.

Опубл. дж.: Протоколы заседаний Совета Киевской духовной академии за 1872–1873 учебный год. – К., 1873. – С. 316–320; Извлечение из протоколов Совета Киевской духовной академии за 1890–1891 учебный год. – К., 1891. – С. 118–149; О пятом присуждении премий покойного митрополита Московского Макария за сочинения по предметам богословских наук и вообще духовного образования // ЦВед. – 1892. – № 19. – С. 172; Извлечение из журналов Совета Киевской духовной академии за 1908–1909 учебный год. – К., 1909. – С. 283; Отчет о состоянии Киевской духовной академии за 1908–1909 учебный год // ТКДА. – 1909. – № 11. – С. 431; В. Б. Из академической жизни: 50-летний юбилей заслуженных ординарных профессоров Н. И. Петрова и А. В. Розова // Там само. – 1915. – № 10–11. – С. 344–346; «Род ученых» не погибнет на свете» (переписка из двух столиц профессора Н. Н. Глубоковского и епископа Василия (Богдашевского) 1917–1921 гг.) / вступ. ст., публ. и прим. Т. А. Богдановой и А. К. Клементьева // Вестник Екатеринбургской духовной семинарии. – 2015. – Вып. 3 (11). – С. 108, 132.

Літ.: Троицкий И. Е. Отзыв об удостоенном премии митрополита Макария сочинении: Христианская Нубия. Ч. I. Источники для христианства в Нубии. Историко-критическое и церковно-археологическое исследование А. Розова. Киев. 1890 // ХЧ. – 1893. – № 5–6. – С. 561–573; Дениско Л. М. Бібліотека Київської духовної академії (1819–1919). – К., 2006. – С. 23, 24, 90, 91, 106, 119.

С. Л. Кузьміна, М. Л. Ткачук

РУБАНИСТИЙ Микола Васильович [рос. Рубанистый Николай Васильевич] (15[27].11.1866 – р. с. невід.), протоієрей, випускник КДА – священнослужитель РПЦ, церк. педагог та адміністратор.

Нар. у с. Боголюбівка Верхньодніпровського пов. Катеринослав. губ. (нині – П'ятихатського р-ну Дніпроп. обл.) у сім'ї священника. У 1880–87 навчався в духовній семінарії у м. Катеринославі (з 2016 – м. Дніпро), в 1887–91 – у КДА, яку закінчив зі ступ. канд. богослов'я, отримавши право на здобуття ступ. магістра на підставі захисту друкованої дис. без додаткових іспитів (ухвалу Ради КДА від 22.06.1891 затверджено митрополитом Київським і Галицьким Платоном (Городецьким) 08.07.1891). Рукопис канд. твору Р.